

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	22013 - Educació Artística i Estètica. Fonaments de l'Art Plàstic i Visual
Grup	Grup 1, 1S, GEDI, GEI2
Guia docent	K
Idioma	Català

Identificació de l'assignatura

Assignatura	22013 - Educació Artística i Estètica. Fonaments de l'Art Plàstic i Visual
Crèdits	2,4 de presencials (60 hores) 3,6 de no presencials (90 hores) 6 de totals (150 hores).
Grup	Grup 1, 1S, GEDI, GEI2 (Campus Extens)
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx
Maria Magdalena Jaume Adrover magdalena.jaume@uib.eu						Cal concertar cita prèvia amb el/la professor/a per a fer una tutoria

Contextualització

L'assignatura d'*Educació Artística i Estètica. Fonaments de l'Art Plàstic i Visual* tracta de donar formació en la percepció de l'art i en la pràctica artística, i afavorir l'experiència estètica a l'escola; els sentits i la percepció són les portes d'entrada al coneixement. La percepció de l'art pot dilatar les capacitats perceptives i cognitives dels infants, fins al punt que la seva sensibilitat audio-visual resulti el mitjà pel qual experimentin, manipulin i transformin el món.

Per desenvolupar aquestes habilitats farem servir obres d'art modern i contemporani, com a miradors i trànsits entre el passat i el present. L'aprenentatge a l'aula posarà en relació la manipulació analítica i estètica d'obres ja existents, com objectes d'estudi i reflexió, juntament amb la invenció de noves propostes i interpretacions, procediments i recursos didàctics.

Un dels objectius bàsics d'aquesta assignatura és ensenyar a comprendre per un mateix qualsevol obra plàstica, sense recurs a la història o a la cultura general. Una nova mirada ens permetrà accedir, per nosaltres mateixos, a la creació d'un projecte, d'una obra plàstica, d'una activitat artística, que despertarà habilitats pròpies que desconeixem.

Aquesta assignatura està relacionada amb les matèries específiques que componen el mòdul: *Representació Escènica a l'Educació Infantil* (2n curs) i *Projectes Artístics a la Primera Infància* (4rt curs). En aquest context, l'assignatura *Educació Artística i Estètica. Fonaments de l'Art Plàstic i Visual* assenta les bases per poder afrontar les assignatures que trobarem més endavant.

Requisits

El curs està dirigit a totes aquelles persones que volen formar-se com a mestres i educadors.

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	22013 - Educació Artística i Estètica. Fonaments de l'Art Plàstic i Visual
Grup	Grup 1, 1S, GEDI, GEI2
Guia docent	K
Idioma	Català

Els continguts de l'assignatura necessiten tota l'atenció i dedicació, tant durant les classes com també en els treballs independents al taller.

No és imprescindible haver tingut interès previ envers l'art, però si és necessari el compromís de treball, constància i atenció cap a les pròpies creativitats, algunes d'elles desconegudes, abandonades o profundament adormides.

Atrevir-se a recuperar aquestes capacitats és important per poder afrontar l'assignatura, amb totes les altres de l'àmbit d'*Educació Artística i Estètica*, i la dedicació al món de l'ensenyament.

Essencials

L'alumne, futur mestre i educador, ha d'estar en contacte amb l'art experimental del seu temps, i amb artistes capaços de transmetre la seva recerca.

Ha de saber consultar una biblioteca, visitar críticament un museu o una exposició, fer recerca i investigació, i seguir lectures crítiques dels textos recomanats. Saber expressar-se en veu alta, fer deduccions pròpies i donar-les a entendre als companys.

És fonamental el desplaçament fins a les zones, obres i exposicions proposades a classe, totes a Mallorca.

Competències

L'assignatura d'*Educació Artística i Estètica* es proposa contribuir a l'adquisició de les competències indicades a continuació, les quals formen part del conjunt de competències establertes en els plans d'estudis adscrits a la branca de Comunicació i Representació, àmbit artístic.

Específiques

- * 1. Aconseguir un domini bàsic de la Didàctica i la Pedagogia específica de l'Educació Artística, així com selecció i creació de recursos a partir dels continguts del currículum que permetin fomentar la participació en activitats artístiques dintre i fora de l'escola. 2. Conèixer, valorar i seleccionar obres artístiques de referència de tots els estils, temps i cultures i els fonaments de la cultura i patrimoni popular de les Illes Balears, així com conèixer les etapes més rellevants de la història de l'art i la seva transcendència. 3. Analitzar els llenguatges audiovisuals i les seves implicacions educatives. Conèixer les tecnologies de la informació i la comunicació i en particular les de la televisió a la Primera Infància. 4. Promoure la sensibilitat relativa a l'expressió plàstica i a la creació artística. Desenvolupar la sensibilitat estètica. 5. Promoure la cura estètica de l'entorn. 6. Fomentar la percepció no estereotipada i el pensament divergent. 7. Conèixer i dominar els principis d'expressió i comunicació plàstica, així com els fonaments del llenguatge visual i plàstic, les seves tècniques de representació i desenvolupament de la creativitat, les característiques de les manifestacions artístiques i els seus processos estètics. 8. Dissenyar i regular espais d'aprenentatge en contextos de diversitat de necessitats educatives especials, a la igualtat de gènere i al respecte als drets humans. 9. Conèixer, comprendre i valorar les manifestacions perceptives, estètiques, creatives, interpretatives, comunicatives, expressives i representacionals a l'àmbit plàstic i visual dels alumnes de diferents cultures, en relació al seu desenvolupament i el seu context social, familiar i cultural amb les seves característiques i diferències individuals..

Genèriques

- * 1. Capacitat per fomentar els valors estètics com element transversal a totes les disciplines. 2. Capacitat per adquirir estratègies per a l'aprenentatge autònom i col.laboratiu..

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	22013 - Educació Artística i Estètica. Fonaments de l'Art Plàstic i Visual
Grup	Grup 1, 1S, GEDI, GEI2
Guia docent	K
Idioma	Català

Bàsiques

* Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

La docència de l'assignatura es distribueix en línies teòriques (Aula) i exercicis pràctics (Taller), més el treball autònom: L'entorn com a recurs didàctic.

L'Aula és el lloc per a l'anàlisi teòric d'obres d'art i de debat obert.

El Taller és el lloc per la pràctica i realització d'interpretacions dels models vist a l'aula.

L'entorn com a recurs didàctic és el treball que l'alumne desenvoluparà amb autonomia investigadora i projectual.

Bloc 1. La imatge. Representació.

La percepció. Rastres de l'entorn.

La recuperació de la mirada.

Dibuixar és mirar.

Art, llum i moviment.

L'arquitectura i l'ocupació d'espai.

Bloc 2. L'Art del S.XX

Primers procediments de les avantguardes artístiques.

Art modern i contemporani.

Aprendre a escoltar.

Bloc 3. L'entorn com a recurs didàctic.

La pedagogia del paisatge.

Bloc 4. El grafisme infantil.

Continguts temàtics

Tema 1. La percepció. Rastres de l'entorn.

Aula: Les primeres imatges, gargots i marques.

Taller: Desordres urbans, produccions anònimes, el *graffiti*.

(B. Atxaga, Altamira, Cova Chauvet, Brassaï, Banksy, *Guernica*, P. Picasso)

Tema 2. Primers procediments de les avantguardes artístiques.

Aula: Manipulació dels elements plàstics i del poema visual.

Taller: L'assemblatge, el collage, el *papier collé*.

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	22013 - Educació Artística i Estètica. Fonaments de l'Art Plàstic i Visual
Grup	Grup 1, 1S, GEDI, GEI2
Guia docent	K
Idioma	Català

(S. Mallarmé, Joan Brossa, Carrau Blau, P. Picasso, Kurt Schwitters, Hannah Höch, Joseph Cornell, R. Rauschenberg, Mar Arza)

Tema 3 i 4. La pedagogia del paisatge.

Aula: El camp, intervencions i construccions.

Taller: Exploració estètica mitjançant la transformació de materials de l'entorn més immediat.

(Robert Smithson, Richard Long, Christo i Jeanne-Claude, Walter de Maria, Joseph Beuys, Giuseppe Penone, John Cage)

Tema 5. L'arquitectura i l'ocupació d'espai.

Aula: L'arquitectura no és construcció.

Taller: Espais de joc, apropiacions del carrer.

(Johan Huizinga, Roger Caillois, Carrau Blau, Bruno Munari, Gordon Matta-Clark, Peter & Alison Smithson, Polyglottheater)

Tema 6 i 7. Art modern i contemporani.

Aula: Les obres d'art com a material pedagògic.

Taller: El joc de la creació, l'art en joc. Pintar.

(Kasimir Malévitx, Wassily Kandinsky, Piet Mondrian, Jackson Pollock, Marcel Duchamp, John Cage)

Tema 8. La recuperació de la mirada.

Aula: L'art contra l'automatisme.

Taller: Mirar al cel. Els colors.

(Andy Warhol, Federico García Lorca, Paul Cézanne, Vincent Van Gogh, William Turner, Carrau Blau)

Tema 9. Dibuixar és mirar.

Aula: *Dessin-toi*, de Gilles Porte, 2011

Taller: Ens miram. Les nostres representacions.

(Gilles Porte, Carrau Blau, Saul Steinberg, Henri Matisse, Albert Dürer, Egon Schiele)

Tema 10. Aprendre a escoltar.

Aula: L'alliberament dels sentits.

Taller: L'acció i el so expositiu.

(John Cage, Llorenç Barber, Germans Baschet, Alexander Calder, Silbatriz Pons, Giuseppe Penone, Estonian Academy of Arts)

Tema 11. Art, llum i moviment.

Aula: Ombres, dansa i espai.

Taller: El grafisme del moviment.

(László Moholy-Nagy, Luz Interruptus, Eulalia Valldosera, Pina Bausch, Ann Hamilton)

Tema 12. L'entorn com a recurs didàctic: De l'hort a l'art

L'entorn, construccions i obres com a instrument pedagògic:

De l'hort a l'art. El camp com a material artístic, musical i de coneixement del medi natural de les Illes.

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	22013 - Educació Artística i Estètica. Fonaments de l'Art Plàstic i Visual
Grup	Grup 1, 1S, GEDI, GEI2
Guia docent	K
Idioma	Català

De l'hort a l'art és un Projecte interdisciplinari que implica l'àrea de coneixement de Medi Natural, l'àrea de Plàstica i l'àrea de Música. També a especialistes de l'Escola Superior de Disseny i una artista plàstica.

El projecte no sols proposa la recuperació d'uns sabers del camp que han quedat desvinculats de les generacions més joves o urbanes, sinó la renovació d'aquesta connexió mitjançant els recursos artístics que ofereix la terra. Del lloc natural en pot sorgir un espai educatiu, una aula a l'aire lliure.

Metodologia docent

En aquest apartat es descriuen les activitats de treball presencial i no presencial (o autònom) previstes a l'assignatura amb l'objecte de poder desenvolupar i avaluar l'adquisició dels coneixements i competències.

Degut al caràcter eminentment pràctic de l'assignatura, és de notòria importància l'assistència a les classesteòriques i pràctiques, i la continuada comunicació amb el professor.

Volum de treball

A la següent taula es presenta la distribució d'hores segons les diferents activitats de treball presencial i de treball no presencial (o autònom) planificat i la seva equivalència en crèdits europeus o ECTS (1 crèdit ECTS = 25 hores de treball de l'estudiant)

Activitats de treball presencial

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Línies teòriques (Aula)	Grup gran (G)	Mitjançant l'exposició i la crítica es comentaran obres d'autors que serviran d'impuls als processos artístics que es desenvoluparan en el taller. Comprendre no vol dir tenir respostes, sinó enriquir en profunditat, ampliar la mirada, convidar a opinar, no només amb paraules sinó també amb altres obres. Les classes teòriques, en gran grup, consten de 14 sessions (cada sessió, una hora per setmana).	14
Seminaris i tallers	L'entorn com a recurs didàctic. De l'hort a l'art.	Grup mitjà (M)	Contacte amb l'hort: Els alumnes han d'adquirir les bases i coneixements de les principals tasques a fer per a la creació i conservació d'un hort. Investigaran quines plantes i espècies es poden sembrar a l'hivern. Consensuaran les plantes que finalment sembraran, el seu marc de plantació i les seves necessitats. Construiran, mantindran l'hort i totes les estructures necessàries per el seu bon funcionament de manera conjunta. També, seguiran el desenvolupament de les plantes durant els mesos que s'imparteixi l'assignatura. Contacte amb l'artista: Comptarem amb la participació de l'artista Rosa Caterina Bosch. Els alumnes investigaran la seva obra i els processos de la seva producció i treballaran amb ella per utilitzar els recursos artístics que pot oferir l'espai	9

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	22013 - Educació Artística i Estètica. Fonaments de l'Art Plàstic i Visual
Grup	Grup 1, 1S, GEDI, GEI2
Guia docent	K
Idioma	Català

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
			de l'hort i l'entorn del camp –fins al moment desatesos– per produir experimentacions plàstiques pròpies. Contacte amb l'especialista: Mar Vilalta, professora de l'Escola Superior de Disseny, i especialista amb el procediment de pigmentar teixits de forma natural farà un Seminari sobre: Introducció al tints naturals. Procediment per realitzar l'extracció del pigment. Procés de tintura amb diferents tècniques. Procés de teixidura amb fils prèviament tintats (per poder realitzar un tapís simple).	
Classes pràctiques	Pràctica i realització (Taller)	Grup mitjà (M)	L'aprenentatge al Taller posarà en relació la manipulació analítica i estètica d'obres ja existents, com objectes d'estudi i reflexió, juntament amb la invenció de noves propostes. Seran treballs que tendran l'origen en el punt on les obres van ser deixades pels seus autors. Els treballs no hauran de ser mimètics o continuistes respecte als autors, sinó capaços de desenvolupar noves interpretacions, des de la dificultat de la tècnica emprada.	28
Classes pràctiques	Presentació de projectes	Grup mitjà (M)	Es farà entrega dels treballs realitzats al Taller i els projectes amb una presentació i exposició oberta. Aquesta avaluació permetrà valorar si l'alumne coneix i domina correctament els continguts i les habilitats que s'han desenvolupat en aquesta matèria.	2
Tutories ECTS	Consulta. Dijous de 14h a 15 h.	Grup petit (P)	Els alumnes consultaran i consensuaran línies de treball específic.	3
Avaluació	Coordinació del Projecte de disseny d'escenaris de joc i activitats.	Grup mitjà (M)	Coordinació amb l'assignatura 22009. Estratègies d'Intervenció Educativa en la Primera Infància, en el Projecte de disseny d'escenaris de joc i activitats que afavoreixin l'autonomia i desenvolupament dels infants. Des d'aquesta assignatura es treballaran els referents artístics, d'obres i autors, amb els quals poder iniciar els projectes d'escenaris, i la documentació per a la seva publicació.	2
Avaluació	Examen teòric global.	Grup gran (G)	Es realitzarà un examen global corresponent a la convocatòria oficial. Aquesta avaluació permetrà valorar si l'alumne coneix els continguts que formen part de la matèria. Cada examen global tindrà una durada màxima de dues hores.	2

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens.

Activitats de treball no presencial

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	22013 - Educació Artística i Estètica. Fonaments de l'Art Plàstic i Visual
Grup	Grup 1, 1S, GEDI, GEI2
Guia docent	K
Idioma	Català

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Preparació de les classes teòriques i temaris.	L'alumne ha de consultar les biblioteques, fer recerca i investigació, i seguir les lectures crítiques dels textos recomanats. S'indicarà la bibliografia i les adreces electròniques que l'alumne ha de consultar. S'informarà de les activitats a les quals han d'assistir tals com visites, conferències, exposicions, projeccions de pel·lícules, etc.	45
Estudi i treball autònom en grup	Preparació dels projectes	Durant el curs, els alumnes hauran de realitzar treballs projectuals. (Investigació, observació, recollida de material, projecció i realització).	45

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

El sistema de qualificacions aplicat a l'assignatura s'expressarà mitjançant qualificació numèrica, de 0 al 10.

Per aprovar l'assignatura es necessari haver aprovat els crèdits teòrics i els pràctics per separat.

Es realitzarà un examen teòric i un examen pràctic, corresponents a la convocatòria oficial.

La qualificació de l'assignatura s'obté promediant l'exàmen escrit, sobre el contingut general de les classes teòriques, amb el resultat dels exercicis pràctics de taller i el projecte de didàctica.

Els exercicis recolliran les experiències d'apropiació de l'obra per part dels estudiants. La majoria de les activitats es resoldran individualment, i tot el procés preparatori i de desenvolupament es farà en comú. Cada fi d'activitat inclourà la relació dels treballs preparatoris i dibuixos, arxivats en una carpeta o en una caps, per cada estudiant.

L'entorn com a recurs didàctic. De l'hort a l'art.

Modalitat	Seminaris i tallers
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	Contacte amb l'hort: Els alumnes han d'adquirir les bases i coneixements de les principals tasques a fer per a la creació i conservació d'un hort. Investigaran quines plantes i espècies es poden sembrar a l'hivern. Consensuaran les plantes que finalment sembraran, el seu marc de plantació i les seves necessitats. Construiran, mantindran l'hort i totes les estructures necessàries per el seu bon funcionament de manera conjunta. També, seguiran el desenvolupament de les plantes durant els mesos que s'imparteixi l'assignatura. Contacte amb l'artista: Comptarem amb la participació de l'artista Rosa Caterina Bosch. Els alumnes investigaran la seva obra i els processos de la seva producció i treballaran amb ella per utilitzar els recursos artístics que pot oferir l'espai de l'hort i l'entorn del camp –fins al moment desatesos– per produir experimentacions plàstiques pròpies. Contacte amb l'especialista: Mar Vilalta, professora de l'Escola Superior de Disseny, i especialista amb el procediment de pigmentar teixits de forma natural farà un Seminari sobre: Introducció al tints naturals. Procediment per realitzar l'extracció del pigment. Procés de tintura amb diferents tècniques. Procés de teixidura amb fils prèviament tintats (per poder realitzar un tapís simple).
Criteris d'avaluació	Avaluació de l'assistència i participació en el Seminari. Avaluació de la coordinació amb l'artista i les experiències desenvolupades amb ella.

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	22013 - Educació Artística i Estètica. Fonaments de l'Art Plàstic i Visual
Grup	Grup 1, 1S, GEDI, GEI2
Guia docent	K
Idioma	Català

Avaluació del quadern de camp i seguiment de l'hort.

Percentatge de la qualificació final: 20%

Pràctica i realització (Taller)

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	L'aprenentatge al Taller posarà en relació la manipulació analítica i estètica d'obres ja existents, com objectes d'estudi i reflexió, juntament amb la invenció de noves propostes. Seran treballs que tendran l'origen en el punt on les obres van ser deixades pels seus autors. Els treballs no hauran de ser mimètics o continuistes respecte als autors, sinó capaços de desenvolupar noves interpretacions, des de la dificultat de la tècnica emprada.
Criteris d'avaluació	S'avaluarà l'assistència i l'anàlisi d'obres de referència en la seva interpretació plàstica. Avaluació de l'execució dels treballs i projectes del taller segons el domini de la disciplina, la destresa i les habilitats d'ús del material plàstic, eines, processos tècnics, etc.

Percentatge de la qualificació final: 35%

Coordinació del Projecte de disseny d'escenaris de joc i activitats.

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	Coordinació amb l'assignatura 22009. Estratègies d'Intervenció Educativa en la Primera Infància, en el Projecte de disseny d'escenaris de joc i activitats que afavoreixin l'autonomia i desenvolupament dels infants. Des d'aquesta assignatura es treballaran els referents artístics, d'obres i autors, amb els quals poder iniciar els projectes d'escenaris, i la documentació per a la seva publicació.
Criteris d'avaluació	Avaluació dels referents artístics citats i proposta estètica de l'escenari (materiales, ús i disposicions de l'espai, etc.)

Percentatge de la qualificació final: 10%

Examen teòric global.

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta breu (recuperable)
Descripció	Es realitzarà un examen global corresponent a la convocatòria oficial. Aquesta avaluació permetrà valorar si l'alumne coneix els continguts que formen part de la matèria. Cada examen global tindrà una durada màxima de dues hores.
Criteris d'avaluació	Es desenvoluparan una sèrie de preguntes en torn a un tema o una obra. Les respostes han de ser concises, reflexionades i crítiques.

Percentatge de la qualificació final: 35%

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	22013 - Educació Artística i Estètica. Fonaments de l'Art Plàstic i Visual
Grup	Grup 1, 1S, GEDI, GEI2
Guia docent	K
Idioma	Català

Es necessària la consulta de la bibliografia de forma continuada durant tot el curs. En aquesta bibliografia pot trobar-se el material bàsic per poder realitzar els treballs teòrics, de reflexió, i els projectes pràctics de cada bloc de coneixement. La bibliografia és la imprescindible, sense referències a bibliografia complementària.

S'oferirà material digital per facilitar l'accés als continguts.

Bibliografia bàsica

- AGAZZI, Rosa. *Come intendo il museo didattico nell'educazione dell'infanzia e della fanciullezza* (1922). Brescia: La Scuola Editrice, 1973
- ALBERS, Josef. *La interacción del color*. Madrid, Alianza, 1979.
- ARGAN, Giulio Carlo. *El arte moderno*. Madrid, Akal, 2004, 2 vol.
- ARNHEIM, R. *Consideraciones sobre la educación artística*. Barcelona, Paidós, 1993.
- ATXAGA, Bernardo. *Marques*. Barcelona, Arcadia, 2007.
- BALADA, M.; SANS, S., *Carrau Blau*, Col·lecció Fragments, 01-12. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat, 2014
- BARBER, Llorenç; PALACIOS, Montserrat. *La mosca tres la oreja. De la música experimental al arte sonoro en Espanya*. 2009, Colección Exploraciones de Ediciones Autor, de la Fundación Autor de la SGAE
- BERGER, John. *Modos de ver*. Barcelona, Gustavo Gili, 2013.
- BERGER, John. *Mirar*. Barcelona, Gustavo Gili, 2001.
- CAGE, John. *Silencio*. Madrid, Árdora, 2012.
- CAGE, John. *Escritos al oído*. Murcia, Colegio Oficial de Aparejadores y Arquitectos, 1999.
- CAGE, John. *Para los pájaros*, México, Alias, 2010
- DAIX, Pierre. *Historia cultural del arte moderno. El siglo XX*, Cátedra
- DOLCI, Mariano. "Preguntes de teatre i art a l'escola", Infància n. 153, maig-juny, 2006
- FOSTER, Hal; KRAUSS, Rosalind; BOIS, Yves-Alain; BULOCH, Benjamin H. D. *Arte desde 1900. Modernidad, antimodernidad, posmodernidad*. Editorial Akal, Madrid, 2006
- GOMBRICH, Ernest H. *Historia del arte*. Barcelona, Debate, 2003.
- HOYUELOS, Alfredo. *La Estética en el pensamiento y obra pedagógica de Loris Malaguzzi*. Barcelona, Associació de Mestres Rosa Sensat, 2006.
- KANDINSKY, Vassily. *De lo espiritual en el arte*. México, Premia, 1979.
- KANDINSKY, Vassily. *Punto y línea sobre el plano: contribución al análisis de los elementos pictóricos*. Barcelona, Labor, 1991.
- KLEE, Paul. *Teoría del arte moderno*. Buenos Aires, Caldén, 1976.
- MUNARI, Bruno. *Diseño y comunicación visual*. Contribución a una metodología didáctica. Gustavo Gili, Barcelona, 1985.
- QUETGLAS, Josep. *Pasado a limpio, I y II*. Valencia, Pre-textos, 1999.
- RODARI, Gianni. *Gramàtica de la fantasia*. Barcelona, Proa, 2008
- RODARI, Gianni. *Io chi siamo*. Itinerari fantastici con Gianni Rodari e bambini reggiani. Reggio Emilia, In Forma edizioni, 1982.
- SANS, Soledad. *Diàlegs amb la sorra : experiències i records d'un taller de plàstica*. Carrau Blau 1980-1990. Barcelona, 1991.
- SCHAFER, Murray R. *El rinoceronte en el aula*, Santander, Ricordi, 1998.
- VECCHI, V. *Arte y creatividad en Reggio Emilia. El papel de los talleres y sus posibilidades en educación infantil*. Madrid: 2013
- AA.VV. *I cento linguaggi dei Bambini. Narrativa del possibile, proposte delle bambine e dei bambini dei Nidi e delle Scuole Comunali dell'Infanzia di Reggio Emilia: catalogo della mostra*. Reggio Emilia, 1996.

Bibliografia complementària

- BUENO, Mariano. *El huerto familiar ecológico*. Editorial Integral, 2005
- CABALLERO, Gaspar. *Parades en Crestall. L'hort ecològic fàcil*. DL-PM-767-2002
- DURRELL, Gerald; DURRELL, Lee. *Guia del naturalista*, Editorial Blume





Any acadèmic	2016-17
Assignatura	22013 - Educació Artística i Estètica. Fonaments de l'Art Plàstic i Visual
Grup	Grup 1, 1S, GEDI, GEI2
Guia docent	K
Idioma	Català

PEREJAUME, Paraules Locals. Tushita Edicions, 2015.

ARDENNE, Paul. *Un arte contextual. Creación artística en medio urbano, en situación, de intervención, de participación*. Azarbe, Murcia, 2006.

AUGÉ, Marc. *Los no lugares. Espacios de anonimato*. Gedisa, Barcelona, 2000. BEY, Hakim. *Temporary Autonomous Zone*. Autonomedia, Nova York, 1991.

BERQUE, Agustín. *El pensamiento paisajero*. Paisaje y teoría, Biblioteca Nueva, Madrid, 2009.

CARERI, Francesco (2013). *Walkscapes, el andar como práctica estética*. Gustavo Gili, Barcelona.

CLÉMENT, Gilles. *El jardín en movimiento*. Gustavo Gili, Barcelona, 2007. DEBORD, Guy. *La sociedad del espectáculo*. Pre-textos, Barcelona, 2005.

DIDI-HUBERMAN, Georges. *Ser craneo. Lugar, contacto, pensamiento, ecultura*. Cuatro ediciones, 2009.

HEIDEGGER, Martin. *Conferencias y artículos. VI Construir, habitar, pensar*. Serbal, Barcelona, 1994.

Reconeixement de plantes tintòries

CARDON, Dominique (2003). *Le monde des teintures naturelles*. Belin, Paris.

Cultura mallorquina del paisatge habitat

BERNAT i ROCA, Margalida (1995). *Els "III Mesters de la llana" paraires, teixidors de llana i tintorers a Ciutat de Mallorca (s.XIV-XVII)*. Institut d'Estudis Balearics, Palma.

Altres recursos

<http://dpde.uib.es/materials/>

<http://www.rosasensat.org/>

<http://www.diaart.org/>

<http://www.moma.org/>

<http://www.tate.org.uk/>

<https://www.centrepompidou.fr/>

